

Indledning

Mørke er et overset potentiale. At nå længere ud i arbejdet med bevarelsen af nattemørket, end de kommunalt- eller statsejede lysarmaturer, er et vigtig succesparameter for Dark-Sky Møn og Nyord. Nu er stort set hele den kommunale og statslige udendørs belysning afskærmet og udskiftet således, at der nu er LED belysning med dæmpet natbelysning på alle store veje i perioden kl. 23.00 til 04.00

Siden marts 2020 har der været planlagt en række borgerrettede arrangementer, herunder et stort turisme aktørmøde samt et borgermøde i en lokal biograf. Under begge arrangementer skulle de besøgende opdateres om Dark Sky Møn og Nyord og modtage informationer til selv af blive aktiv omkring nattemørkets beskyttelse. Men alle større arrangementer har været aflyst siden 11. marts 2020 pga. Corona.

På trods af at 2020 har stået i Coronaens tegn, er det lykkedes vores Dark Sky guider at sikre gennemførelsen af en lang række løbende aktiviteter. Dermed har de også gjort en stor indsats for at sikre vitaliteten i Dark Sky organisationen.

Det er fortsat uklart, hvornår større offentlige arrangementer kan gennemføres. Der arbejdes på nye formater med mindre deltagerantal.

Området har været særdeles velbesøgt med over 400.000 årlige gæster i selve parken. Stigningen i besøgsantallet formodes at skyldes danskernes vilje til i høj grad at holde ferie i Danmark pga. Corona krisen.

<http://darksky-moen.dk/da/>

<https://vordingborg.dk/biosfaere-moen/dark-sky/>

Aktiviteter i lokalsamfundet (Community and Media Relations)

I 2019 blev der den 19. oktober arrangeret en Dark Sky event, som vi kaldte "Møn Mørkefestival", der blev afholdt i Jydelejet i Dark Sky parken.

Det var så fjerde gang, at Dark Sky blev fejret med en stor event. Årets event bød bl.a. på vandringer på dele af "Camønoen" med indlagte pauser, Dark Sky Cross-løb på 4, 8 eller 12 km., "Walk and Talk" med temaet "There is a crack in everything - thats how the light gets in" samt gourmet middag på Klintholm gods. Aftenen blev afsluttet med en koncert med to danske kunstnere.

Se det nedenstående program for Møn Mørkefestival 2019:

MØN MØRKEFESTIVAL 2019
AKTIVITETER, MUSIK & HYGGE UNDER DEN MØNSKE STJERNEHIMMEL.

Lørdag d. 19. oktober kl. 18.30 - 22.30
VED JYDELEJET / KLINTHOLM GODS LAKE APARTMENTS

PROGRAM

KL. 18.30 VELKOMST OG ÅBNINGSTALE V. SUSAN THYDAL (UDVALGSFORMAND FOR TURSSE, UDVIKLING OG ERHVERV)

KL. 18.45 "THE RETURN OF DARKNESS" V. RUSLAN MERZLYAKOV & OLE ESKLING

KL. 19.00 AKTIVITETER STARTER & STANDE ÅBNER

- > kl. 19.10: Dark Sky Crossløb (4, 8 eller 12 km - tilmelding på dgi.dk/arrangementer)
Ta' løbeskoene og pandelampen på og oplev marked i området ved Møns Klint (mulighed for bad efter løbet).
- > kl. 19.15: Camønoen by night med camanopause (camanovandring på ca. 4 km inkl. stop på ruten)
Oplev den skønne natur og mørket ved Jydelejet mens du bevæger dig på Møns populære vandrerute Camønoen.
- > kl. 19.15: "Walk & Talk" i mørket med Folkevandringen
"There is a crack in everything - that's how the light gets in." Gå med på en Walk & Talk om sprækker i markedet.
- > kl. 19.15: Dark Sky gourmetmiddag (tilmelding på lakeapartments.dk - begrænset antal)
Forkæl smagsløgene med en Dark Sky specialmiddag i hyggelige omgivelser på Klintholm Gods Lake Apartments.
- > Rav-oplevelser med UV lys med GeoCenter Møns Klint og ravespært Anders Damgaard (stand/område)
Med Danmarks ravnørdf #1 Anders Damgaard, som vil ta' jer med ind i en verden af rav og UV lys.
- > Naturoplevelser for børn og voksne med Mønspejderne i marked (stand/område)
Oplev mørket og naturen med de dygtige mønspejdere, som vil stå for hyggelige og lærerige aktiviteter.
- > Oplev nattehimmels magi med Astrofotograf Ruslan Merzlyakov (stand/område)
En af verdens bedste astrofotografer fortæller om det eksotiske ydre og giver tips til fotografering i mørket.
- > Med dyrene i mørket med Naturguide Møn (stand/område)
Kom på opdagelse med den erfarne naturguide Susanne Rosenild og se nærmere på de små vilde dyr i mørket.

KL. 21.00 CROSSLØB PRÆMIEOVERRÆKKELSE + "ÅRETS DARK SKY PRIS" + LODTRÆKNING

KL. 21.15 MØRKEKONCERT & HYGGE: "HUSH MED ASKE JACOBY"

HUSH
HUSH, som bl.a. er kendt fra "Toppen af Poppen", kan nu opleves live med et unikt setup med guitaristen Aske Jacoby. Forsangeren Dorthe Gerlachs karismatiske stemme er omdrejningspunktet i det stemningsfulde americana-inspirerede univers, som har lagt anmelderne ned.

GRATIS ENTRÉ
Sandwich, vand, øl, vin og cocktails kan købes.

FIND OGSÅ FØLGENDE STANDE PÅ MØRKEFESTIVALEN:
Dark Sky infostand | Vælg den rigtige belysning | Dark Sky bogudgivelse | Få dit eget stjerne-foto-portræt | Se fede Dark Sky gadgets - og meget mere...

Læs mere på facebook.com/darkskymoan

På festivalpladsen var der en del boder med tilknytning til Dark Sky og den lokale natur samt naturfænomener. Med denne festival er det lykkedes at linke Dark Sky til den fantastiske natur, der også er i Dark Sky parken. På en af standene på festivalen var der en naturguide, som fortalte om nattens dyreliv. En anden stand blev drevet af lokale mønske spejdere, som havde arrangeret en række aktiviteter i mørket.

Omkring 1000 personer deltog i eventen og nød en unik aften på Høje Møn i Dark Sky parken

Årets Dark Sky ildsjæle pris gik til Ruslan Merzlyakow, som har været tilknyttet Dark Sky siden sommeren som dygtig praktikant og astrofotograf.

Foto: Ruslan Merzlyakow

Medieomtale

Dark Sky Møn og Nyord har fået omtale cirka 300 gange i aviserne bl.a. i et flersidet separat tillæg till den landsdækkende avis Politiken, sideløbende hermed har der været cirka XXX besøg på

hjemmesiden det seneste år. Endelig har Dark Sky parken været "vært" i en uge under optagelsen af "Sommervejret" samt et afsnit i det lokale livsstilsprogram "Nak og Æd".

Udbredelse (Outreach)

Lokalbefolkningen på Møn og Nyord er meget positive overfor ideen om at bevare og passe på den fantastiske stjernehimmel, som vi har over de to øer.

Her præsenteres et mindre udsnit af aktiviteter, som har størst relevans.

Udgivelser om Dark Sky Møn og Nyord

Fotograf og naturelsker Per Rasmussen har i november 2019 udgivet en flot fotobog med titlen Dark Sky Møn og Nyord, hvor han samler nattehimmel fotografier med fokus på naturen, kulturarven og menneskerne på Møn og Nyord.

I midten af juli udkom et stort weekendtillæg af den nationale avis Politiken, hvor fotograf Per Rasmussen havde tre journalister med på en tur under Dark Sky Møns nattehimmel.

Fotograf Per Rasmussen udarbejdede derudover bl.a. et indslag for Ekstrabladet.dk af kometen over Møn.

Dark Sky mørkemåler hold

Et vigtigt led i Dark Sky Møn og Nyord er at holde øje med nattemørket. Vi skal være sikker på at kvaliteten af nattens mørke fortsat svarer til de tal, der blev målt i forbindelse med ansøgningen. Derfor er der nu dannet et team af mørkemålere, som løbende måler nattemørket på flere lokaliteter på Møn og Nyord.

Der er udpeget følgende lokationer:

Høje Møn (Geocenter Møns Klint)
Den nordlige kyst (Nordfelt)
Nyord
Den sydlige kyst
Fanefjord

Derudover er der en kørende mørkemåler, som opsøger forskellige steder og foretager målinger.

Alle målinger indgår i en fælles database, som Tom Akselsen overfører i en mørkemålingsrapport, som sendes til IDA organisationen (International Dark Sky Association) sammen med den årlige rapport.

På denne måde dokumenteres udviklingen af nattemørket på Møn.

Dark Sky Park Nyord

I efterår 2019 har Dark Sky praktikant Ruslan Merzlyakow sat fokus på Nyorddelen af Dark Sky parken ved Møn, som ligger med centrum på øen Nyord og de 400 hektar store strandenge, der udgør et af Øst Danmarks største vandfugle reservater. Udsynet til horisonten giver et helt unikt udtryk af stjernehimlen.

De to Dark Sky Parker ligger i hhv. den østlige og den nordøstlige del af Møn og er identiske med biosfærens kerneområder med den mest artsrige og mangfoldige natur. Det understreger, at den uforstyrrede mørke nattehimmel er vigtig for en intakt natur. De to Dark Sky Parker er blevet udpeget med baggrund i mørkemålinger, der dokumenterer, at nattehimlen her er mindst forstyrret.

[Her kan du downloade folderen om Dark Sky Park Nyord, lavet af Ruslan, som også har taget de unikke nattefotografier.](#) Fotografierne kan ses i en udstilling i madpakkelladen på Hyldevang

Naturcenter på Nyord.

Foto: Ruslan Merzlyakow

Mørkeguiderne

Dark Sky guiderne deltog, som en del af projektet "Vores Natur", med en række spændene og meget forskelligt artede events fra de klassiske himmelobservationer til koncert i mørket.

Dark Sky guide på Nyord, Kenneth Lau Rentius viste teleskop billeder på Tv-skærm. På den måde var det nemt at holde god afstand jf. Sundhedsstyrelsens anbefalinger.

Kenneth skriver: "Jeg har gennemført et offentligt arrangement gennem "Vores Natur" fredag den 31. juli 2020 kl. 21.00 – 23.00 på Hyldevang Naturcenter. Der var i alt 15 deltagere og her præsenterede jeg nogle facts om Dark Sky på Nyord, om øen og naturligvis hvad vi kan se på himlen. Deltagerne fik lejlighed til at tage deres egne billeder gennem de teleskoper jeg havde med"

Mørkeguiderne har således vist stor entusiasme og kreativitet i deres bestræbelser for at servicere besøgende i Dark Sky parken.

Dark Sky ambassadørkorps

Tom Axelsen, der skriver [Dark Sky bloggen](#).

Dark Sky oplevelser:

Damsholte Observatorium

Kunsthø 44 Møen med årets udstilling Møenshine Sonata.

Dark Sky Guides:

Naturguide Møn, Susanne Rosenild

Dark Sky lystfiskeguide, Knud Stangegård

Dark Sky overnatningssteder:

Møns Klint Resort og Camping Møns Klint

Tiendegården B&B

Bakkegården

Dark Sky Spejder:

Møn Spejderne

Dark Sky Belysning:

Filttenborg EI

SuperBrugsen Lendemark

Dark Sky Info:

House of Moen, Storegade 2, Stege.

Belysning i området (Lighting Parks/Reserves)

Kommunen er færdig med at implementere Dark Sky hensyn, når der opdateres lokalplaner for området. Desuden er udskiftningen af udendørs belysning på kommunale bygninger og veje tilendebragt således, at stort set alle lyskilder overholder kriterierne til Dark Sky belysning.

Community

Udskiftning af armaturer på kommunens vejarealer er gennemført i hele Community området.

Belysningskampagne (målgruppe: borgere og virksomheder)

Vi ville gennemføre en belysningskampagne (inklusive energitjek) overfor både virksomheder og borgere, hvor vi sammen med de lokale el-firmaer og byggemarkeder vil sætte fokus på muligheden for at få lavet et belysningstjek m.m. Derudover vil vi i belysningskampagnen også inddrage Turistinformationen, Super Brugsen m.fl. ift. belysningsdemoer, udstilling af Dark Sky pærer etc.

Pga. af Corona måtte aktiviteten udskydes i 2020, men aktiviteten forventes gennemført når det atter er muligt.

Kommende aktiviteter

- Ovenstående belysningskampagne
- Opdatering af visuel identitet for Dark Sky

- Udvikling af et Dark Sky "kit" inkl. kort/brochure vedr. Dark Sky (kort med Dark Sky spots, fun facts m.m.), Planen er, at disse kit skal bruges på overnatningssteder m.m., hvor de kan uddeles til gæsterne som inspiration/guidning
- Dark Sky skiltning i området og på Camønoen (herunder også "partner-skilte" til Dark Sky overnatningssteder m.fl.). Planen er blandt andet at få sat skilte op på den del af Camønoen, som ligger i Dark Sky Park ved Klinten og Nyord.
- Videreudvikling og markedsføring af Dark Sky "produkter" og fortællinger (i samarbejde med diverse lokale aktører)
- Videreudvikling af Dark Sky afsnit på visitmøn.dk
- Foredrag i Stege Bio om emnerne Dark Sky "belysningsprincipper", "Lysforurening" og "Mørke og helbred"

Afrunding

Dark Sky organisationen undersøger løbende mulighederne for at finde midler til den videre udvikling. Der er dog også stor opmærksomhed på ikke at sætte mere i gang, end der er kapacitet og ressourcer til at implementere. Derfor er der først planer om yderligere ansøgninger til diverse fonde og Vordingborg Kommune, når de løbende projekter er ved at være færdige.